

9e JAARGANG
NUMMER 9
OKTOBER 1973

DAAD
EN
GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

DAAD EN GEDACHTE

+++++
+ BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT +
+ HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF. +
+ BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF +
+ MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN +
+ HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER +
+ GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE- +
+ GRIP. +
+++++

organen gewild aan de problemen
van de zelfstandige arbeidsterij

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd
aan de problemen
van de zelfstandige
arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE
bijdragen

Red. en am.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam-W.
Postgiro 307695

E E N M A A N D I N H E T L A N D V A N H E T " A R B E I D E R S Z E L F B E S T U U R "

Een van onze kameraden vertoefde een maand lang in Joegoslavië, het Balkanland, waar volgens sommigen "samupravljnja", dat wil zeggen: "arbeiderszelfbestuur in de fabrieken" zou bestaan. De vriend die wij op het oog hebben verstaat en spreekt zelf ook vloeiend Servo-kroatisch, mede door het feit, dat hij met een joegoslavische is getrouwd. Hij heeft daarginds vele contacten, verkregen in de tijd dat hij - meer dan een jaar lang - in Joegoslavië woonde en werkte en hij kent tal van mensen van later ondernomen reizen. Hij heeft er voorts - uiteraard - zijn schoonfamilie wonen.

Gedurende zijn jongste reis sprak hij met vele arbeiders in de steden en met de boeren op het platteland; hij voerde ook gesprekken met de steeds talrijker wordende "privatnici": de zelfstandige ondernemertjes. Door dat alles kreeg hij een duidelijk beeld van de toestand.

Ditmaal sprak hij allereerst met arbeiders van een scheepswerf aan de Adratische kust. Hij vertelde er ons het volgende van:

"Ze hadden juist de avond tevoren vergaderd om loonsverhoging te eisen. Dat was hard nodig, want de kosten van het levensonderhoud waren van juli 1972 tot juli 1973 met 25% gestegen, terwijl de lonen in dezelfde periode bevroren waren. De directie had op de bewuste vergadering betoogd, dat er geen geld was, omdat er op de bouw van een Zweedse veerboot verlies werd geleden. Er was namelijk in het contract met de Zweden geen clause, die het mogelijk maakte bij een devaluatie van de dollar de prijs te verhogen. Een dergelijke clause had de financiële expert vergeten te bedingen. De arbeiders mochten blij zijn indien hun lonen zouden kunnen worden uitbetaald..."

"Het komt", aldus onze makker, "in Joegoslavië vaak voor, dat arbeiders - soms wel een jaar lang - maar 50% van hun loon ontvangen. De andere helft krijgen ze, wanneer er weer winst wordt gemaakt. Dat is niet zo eenvoudig, daar eerst de centrale regering, de federale regering van de deelrepubliek en de gemeente hun deel opeisen en vervolgens de directeur en de hogere functionarissen - wier salarissen vier tot zeven keer zo hoog zijn

als de arbeiderslonen - nog moeten worden betaald. Doordat elke fabriek zelfstandig opereert en haar eigen arbeidsvoorwaarden en lonen vaststelt, kan het voorkomen, dat, zoals een jonge metaalbewerker vertelde, hij per maand 2000 dinar verdient en zijn vader slechts 1000 dinar krijgt voor hetzelfde werk in een andere fabriek."

"Waarmee men hier te maken heeft", aldus onze kameraad, "is een van de zegeningen van het zogenaamde arbeiderszelfbestuur. De ongelijkheid wordt vergroot inplaats van opgeheven. Ook bij de gezondheidszorg - in de ziekenhuizen bestaat, naar het heet, ook "zelfbestuur" - gebeuren vreemde dingen, die overigens alleen maar vreemd zijn, indien men tot elke prijs aan de mythe van het "arbeiderszelfbestuur" geloven wil. Een analiste vertrouwde me toe dat ze al twee jaar lang tevergeefs op een salarisverhoging aandrong, die haar rechtens toekwam. De economische directeur had echter beslist, dat ze die niet nodig had. Het bleek, dat hij het geld zélf behoefde voor de bouw van een luxueuze villa op de heuvels rond de stad."

"PENSIOENRECHTEN".

Een Joegoslavische arbeider vertelde aan onze vriend, dat géén land ter wereld presteert, wat blijkbaar in Joegoslavië kan. Daar worden sinds het einde van de oorlog dikke pensioenen betaald, niet slechts aan de oudstrijders uit de partizanenoorlog, maar óók aan hun vrouwen, die nog nooit een geweer gezien hebben. De bevestiging van die bewering kreeg onze kameraad in een Kroatisch dorp, waar hij vernam, dat de voorzitter van de oudpartizanen een pensioen ontving van 2000 dinar en zijn vrouw, die zich nimmer in bergen of bossen had schuilgehouden, een pensioen van 1400 dinar maandelijks. Het bewuste pensioen genoot de oud-strijder al sinds zijn 28ste levensjaar.

"Deze man", aldus onze vriend, "heerste in het dorp als een dictator. Hem onwelgevallige boeren verloren hun land, doordat hij zich eigenmachtig toegang verschaftte tot het kadaster en hun land op zijn naam overschreef. Na als "communist" te hebben gestreden voor de vernietiging van het grootgrondbezit, was hij thans bezig zich tot heerser te ontwikkelen door middel van roof en intimidatie."

Onze kameraad: "Het woord 'communist' is in Joegoslavië een scheldwoord geworden, het synoniem voor: patser, rijke stinkerd of uitzuiger. Inplaats van 'communist' zegt de bevolking ook: 'grabist', oftewel 'graaiër'.

TEVREDEN.

"De enige groep, die - behalve dan natuurlijk de functionarissen en de managers - niet ontevreden is", aldus onze vriend, "is de groep van de zelfstandige ondernemertjes. Uit gesprekken met hen kwam naar voren, dat ze geen verandering in het systeem wensen. Zij immers stellen zélf de prijs voor hun arbeid vast en zij kunnen de belastingen ontduiken. Ze zijn te vinden als kroeghouders, metselaars, schoenmakers, horlogemakers, kleermakers en auto-reparateurs."

"Het was", aldus onze kameraad, "benauwend te constateren, dat alle arbeiders met wie ik sprak, met doffe wanhoop berusten en elke gedachte aan verzet verwerpen. Verzet bestempelen ze als onmogelijk. Eén woord tegen het systeem betekent te worden afgeranseld en minstens één jaar gevangenis. Directeuren die miljoenen verduisteren krijgen drie maanden gevangenisstraf en daarna een andere vette baan."

"Het wordt", zo onze vriend, "hoog tijd, dat onze zogenaamde linkse in-

tellectuelen eens de schellen van de ogen vallen en dat zij niet langer af-
gaan op wat kranten en tijdschriften allemaal wel over Joegoslavië publice-
ren. Ze moeten er zélf eens heen gaan en dan niet praten met partijbonzen,
vakbondsfunctionarissen of met Tito, maar met de arbeiders, van wie een
groot deel vóór het vijftigste jaar het loodje legt, eenvoudig doordat ze
niet genoeg te eten krijgen."

WOONTOESTANDEN.

De woontoestanden omschrijft onze kameraad als "ronduit afschuwelijk in
de grote steden". Hij vertelt: "Gezinnen van vijf personen in één kamer is
géén zeldzaamheid. Voor oud-strijders, die afkomstig zijn uit het binnenland
worden in Zagreb moderne flats gebouwd; arbeiders echter, die in deze stad
zijn geboren komen er niet aan te pas. Grote eigen activiteit op bouwgebied
heerst er bij de Joegoslaven, die als gastarbeider in West-Europa hebben ge-
werkt. Hun aantal wordt op meer dan een miljoen geschat. Met de bij Duitse,
Nederlandse en Franse kapitalisten verdiende deviezen bouwen ze in hun ei-
gen land huizen. Zonder Marken is het bijna onmogelijk materialen daarvoor
te verkrijgen. Zelfs grondaankopen worden meestal met buitenlands geld be-
taald."

"Fabrieken, die woningbouw financieren voor hun personeel", vertelt
onze makker, "trachten deze huurwoningen, zodra ze gereed komen, voor hoge
prijzen te verkopen. Jan met de pet grijpt er dan naast. Verder worden er
enorm veel 'vikendica' (zogenaamde weekendhuisjes) door particulieren ge-
bouwd aan de kust en in de bergen. Het zijn soms heel leuke villa's met vijf
à zes kamers, balkon, een badkamer en een moestuin. Ik bezocht zo'n week-
endhuisje aan de kust. De eigenaar bleek een gepensioneerde directeur van
een sigarettenfabriek. Het was een schitterend huis met alle gemakken en
de bewoner had op het water een motorboot. Hij zei me al sedert 1923 'com-
munist' te zijn, maar hij moest toegeven, dat, zo het socialisme voor de ar-
beider nog niet verwezenlijkt was, hij in elk geval een onbezorgd luxe-leven
leidde. Maar, voegde hij er aan toe, ik heb er dan ook voor gevochten! In
schril contrast tot deze man stond het vrouwtje in zeker dorp, dat steun
genoot ten bedrage van 200 dinar in de maand. Om te weten wat dat betekent
moet men weten, dat een kilo brood 3 dinar kost, een kilo vlees 50 dinar."

=====

VERANTWOORDING VAN DE VOOR "DAAD EN GEDACHTE"

BINNEGEKOMEN GELDELIJKE BIJDRAGEN.

(3e kwartaal 1973)

C.v.d.B. te A. f 20.-; C.J.B. te A. f 31,50; G.A. de P. te B. f 30.-; O.
W. te H. f 300.-; C.S. te R. f 25.-; K.N. te D. f 20.-; H.A. te L. f 10.-;
M.J.W. te A. f 15.-; H.M. te O. f 3,50; J.M. te A. f 15.-; C.H. te A. f 6.-.
Totaal f 486.-.

=====

DE KATER IN DE VOLIÈRE

Onze opvatting over de jongste gebeurtenissen in Chili is een andere, dan die van praktisch alle groepen, die tot de traditionele oude arbeidersbeweging kunnen worden gerekend. Onze mening kan zéér eenvoudig worden samengevat: wij staan niet op het standpunt, dat er in Chili sprake was van een "socialistisch experiment" en wij rekenen het de contra-revolutie niet aan, dat zij gelijk de contra-revolutie handelt. Als men - waar wij, als het om ingrijpende en ernstige historische of sociale gebeurtenissen gaat, totaal niets voor voelen - iemand of iets een verwijt wil maken, dat moet men het niet de exponenten der bezittenden kwalijk nemen, dat zij op de hen eigen wijze hun klassebelangen verdedigen, dat wil zeggen: korte metten maken met hun klassetegenstanders. Wie dat doet vertoont overeenkomst met dat soort lieden, die het een kater kwalijk nemen, dat hij vogeltjes vreet. Er is, vinden wij, als men dan persé een beschuldigende vinger op wil heffen, méér reden om daarmee te wijzen op de man, die spottend met alle wetten der natuur, doodgemoedereerd een katje in zijn volière liet en werkloos afwachtte hoe het katje tot een kater werd. Die man heet: Salvador Allende.

In de politiek - en in Chili is, naar wij nog zullen aantonen, van een politieke ontwikkeling sprake - bestaat slechts de keuze tussen vreten of gevreten te worden. President Allende heeft tussen die twee mogelijkheden geen keuze kunnen maken. Nog in een van zijn allerlaatste publieke redevoeringen heeft hij er op gewezen, dat héél zijn streven er op was gericht een burgeroorlog te vermijden. De uitkomst van dat streven is geweest, dat de burgeroorlog door zijn tegenstanders is ontketend.

President Allende is nooit ánders afgeschilderd dan als een "marxist". Het is een punt, waaraan wij, als het er om gaat de gebeurtenissen in Chili te verklaren, geen enkele betekenis hechten. Het is volstrekt onbelangrijk, wat de maatschappij-beschouwing van de - hoogstwaarschijnlijk vermoorde - Chileense president nu precies wél of niet geweest is. Het is best mogelijk, dat Marx, die stellig niet zo naïef was om te geloven, dat katers in een volière geen ernstige schade zouden aanriden. Allende's lievelingsautuer is geweest. Maar wat zégt dat over de soort van volière, die Allende bezig was te bouwen? Het gaat er niet om, waarvoor Allende zélf die volière zou hebben gehouden, het gaat er om, wat die volière werkelijk wás.

Wie de berichten uit Chili de laatste jaren ook maar oppervlakkig heeft gevolgd, zal het ongetwijfeld opgevallen zijn, dat de regering van Allende er naar streefde, niet om een produktiewijze tot stand te brengen, die het land tot een voorbeeld voor alle overige staten zou hebben gemaakt, maar om de achterstand weg te werken die Chili ten opzichte van zeer veel andere moderne staten altijd nog maar bezat. ~~Diverse~~ Chileense politici hebben nog maar zeer kort geleden die achterstand op zo'n halve eeuw geschat. Nog maar kort voor zijn dood heeft Allende globaal aangegeven, waarin die achterstand bestaat. Uit zijn opsomming kwam onmiskenbaar naar voren, dat Chili, gelijk de meeste Zuidamerikaanse staten, nog volstrekt niet tot een modern kapitalistisch land kan worden gerekend en in de meeste opzichten zelfs nog niet eens als een kapitalistisch land kan worden beschouwd. Waar het in Chili om ging, was niet de invoering van de een of andere soort van "socialisme", maar de invoering van het kapitalisme.

De verkiezing van Salvador Allende tot president van Chili nu drie

jaar geleden was een fase van een revolutionair proces: de omvorming van het feodale Chili in een modern kapitalistisch land. Niet Allende heeft een revolutie ontketend, hij werd door een revolutionaire ontwikkeling omhoog gestuwd. Niet hij drukte zijn stempel op de aan de gang zijnde omwenteling, de al lang aan de gang zijnde omwenteling drukte zijn stempel op hém en op zijn regering. In het kader van die zich voltrekkende omwenteling, die de macht van het groot-grondbezit zocht te beteugelen, de grotendeels nog feodale roofofbouw op de arbeidskracht poogde op te heffen en die een nationaal karakter droeg voor zover zij er op was gericht de nationale rijkdommen door de Chilenen zélf te laten exploiteren, paste het volstrekt niet, dat de macht aan de producenten zélf zou komen. In het Chili van Allende werd er geen enkele stap gezet op de weg naar een machtsuitoefening door de arbeiders. In het Chili van de radicaal Allende werd er niet dóór, maar vóór de arbeiders beslist. In het Chili van Allende namen de regering en de regeringspartij de positie in van de Franse Jakobijnen; de Chileense arbeiders en boeren verkeerden er in de positie, waarin de nog in de luiers liggende Franse arbeidersklasse in 1791 verkeerde: zij vormden de hulptroepen van een uiterst progressieve, uiterst radikale (burgerlijke) democratie.

Hoe juist echter deze vergelijking tussen het bewind van Allende en het bewind der Franse Jakobijnen ook mag zijn om het sociale karakter van het zo juist ten val gebrachte bewind van Allende aan te duiden, in één opzicht gaat zij natuurlijk volledig mank. De Franse Jakobijnen wisten, dat zij door de klasse der feodale groot-grondbezitters vernietigd zouden worden, indien zij er niet voor zorgden met behulp van de guillotine de feodale hoofden af te maaien. Allende wenste, uit humanitaire overwegingen, niet op een dergelijke manier te maaien. Het gevolg daarvan is geweest, dat de contra-revolutie op gruwelijke wijze de oogst heeft kunnen binnenhalen. Doordat Allende het bloed van de feodale uitbuiters en de militaire scherpvaarders niet aan zijn handen wilde zien kleven, hebben duizenden Chileense arbeiders en boeren hun bloed moeten offeren. Dat Allende zijn respekt voor het leven van Chili's zwartste reactionairen met zijn eigen leven heeft moeten betalen verandert weinig aan het feit, dat zijn politiek voor de dood van duizenden Chilenen verantwoordelijk is. Aan dat feit wordt volledig voorbij gezien door al diegenen, die in de straten van diverse steden "Allende ja, de Junta nee!" hebben geroepen.

Allende heeft niet gedaan, wat in november 1918 in Duitsland de sociaaldemocratische regering van Ebert en Phillip Scheidemann deed. Die stelde zich, niet zodra waren in Hamburg, Bremen en Kiel de arbeiders en de matrozen in opstand gekomen, met de keizerlijke legerleiding in verbinding om háár steun te vragen tegen het dreigende gevaar van onder op. Allende poogde geenszins met behulp van een militaire klik de arbeiders in toom te houden, maar hij probeerde evenmin via een beroep op de arbeiders de militaire klik onschadelijk te maken. In tegenstelling tot wat in de grote burgerlijke revolutie in het 18e eeuwse Frankrijk geschiedde, waar de republiek krachtig ingreep toen één van haar generaals Dumouriez gemene zaak met de contra-revolutie maakte, gedoogde de Chileense burgerlijke republiek, dat aan het hoofd van háár legers generaals van het slag van Dumouriez stonden. Wat Allende is overkomen is dat, wat aan de Franse Jakobijnen zou zijn overkomen als zij Dumouriez en de Dumouriez' hun gang had laten gaan.

Het verschil tussen Allende c.s. en de Jakobijnen is dit, dat zij, deze Chilenen, Jakobijnen waren, die terugschrokken voor de Jakobijnse dictatuur.

De oorzaak, vandaar dat men er o.i. Allende geen verwijt van kan maken, is, dat Allende regeerde, waar, de achterlijkheid ten spijt, de klassentegenstellingen tussen het in wording zijnde proletariaat en de moderne ondernemers van morgen zich toch al iets duidelijker aftekenden dan in het Jakobijnse Frankrijk. Zo goed als de Franse revolutie van bijna twee eeuwen geleden, zo goed was de Chileense revolutie een burgerlijke omwenteling: sociaal stond zij voor de taak Chili van alle feodale resten te bevrijden, politiek had zij een bestuursvorm te ontwikkelen, die bij de komende modern-kapitalistische verhoudingen paste. Die politieke taak sproot voort uit de omstandigheid, dat de traditionele vorm van uitbuiting in Chili vervangen moest worden door een nieuwe, andere, door de moderne vorm van uitbuiting. Allende is er voor teruggeschrokken de vervulling van die politieke taak veilig te stellen met behulp van die klasse, of beter nog: die in wording zijnde klasse, die krachtens haar klassenatuur de toekomstige tegenstander der nieuwe Chileense orde is en die van de politieke omwenteling niet de draagster is, maar het objekt.

Overal in Zuid-Amerika zijn de belangen van wat men het begin van een burgerij zou kunnen noemen, ten nauwste verstrengeld met het feodale regiem en met buiëtenlandse kapitaalsbelangen. In Zuid-Amerika kan om die reden net zoals in het tsaristische Rusland, de burgerlijke omwenteling slechts zegevieren zonder en door de strijd tegen de burgerij. Niet de klassieke burgerlijke omwenteling - ziedaar nóg een verschil met het 18e eeuwse Frankrijk - staat in Chili en heel de z.g. "derde wereld" op de dagorder, maar de burgerlijke revolutie naar bolsjewistisch model. Niet het oude kapitalisme kan er zegevieren, maar het staatskapitalisme, het kapitalisme van het managendom. Wij horen niet tot diegenen, die staatskapitalisme en managersheerschappij verwisselen met "socialisme", of met "arbeidersmacht". Wij beweren iets totaal anders, namelijk dit, dat in dergelijke achterlijke landen, het kapitalisme slechts uit de schoot der oude maatschappij verlost kan worden met behulp van de keizerssnede der proletarische bajonetten. Maar Allende had meer vrees voor de proletarische bajonetten en voor wat zij eventueel zouden kunnen uitrichten dan voor de conspirerende generaals en kolonels van het Chileense leger. Daardoor is allerminst een "socialistisch experiment" mislukt, maar daardoor is de geboorte van een modern-kapitalistische maatschappij **vertraagd**.

De militaire Junta in Chili heeft de klok teruggezet, niet van socialisme naar kapitalisme, maar van kapitalisme naar feodale verhoudingen. Zij heeft dat gedaan met medeweten en met medeplichtigheid van het Amerikaanse imperialisme. Wat zich in Chili heeft afgespeeld valt om die reden ook te vergelijken met hetgeen zich in 1954 afspeelde in Guatemala: achter de val van Arbenz waren de belangen van de United Fruit Company zichtbaar, die bedreigd werden toen hij - geen socialistisch program - maar het agrarisch program van de UNESCO wilde uitvoeren. Andere Amerikaanse belangen kwamen in het gedrang toen de regering van Allende voedsel wilde laten verbouwen, dat tot dusver uit de USA in Chili werd geïmporteerd. Maar ook deze, belangrijke, bijkomstigheid, verandert niets aan de betekenis van wat er is geschied. Het imperialisme is in de derde wereld geen macht, die de ontwikkeling van het kapitalisme bevordert, maar een macht die de ontwikkeling van het kapitalisme tegen probeert te houden.

In Chili heeft de reactie een halt kunnen toeroepen aan de kapitalistische vooruitgang. Dat dit mogelijk is geweest is het gevolg van het beleid van een man, die van die reactie het eerste slachtoffer is geworden.

Over zijn lijk koelt die reactie haar woede op de arbeiders, niet vanwege het feit, dat Allende de exponent van de arbeidersklasse was, maar vanwege het feit, dat zij de enige klasse is, die samen met de boeren, het kapitalisme aan de zege zou hebben kunnen helpen. Zij wordt ter slachtbank gevoerd, niet omdat Allende zich met haar verbonden had, maar omdat zij zich bereid toonde zich met hém te verbinden. Zij kán ter slachtbank worden gevoerd omdat Allende niet bereid bleek de hulp die hem van die kant werd aangeboden met beide handen aan te grijpen. "In hemelsnaam geen burgeroorlog!" was het devies, dat Allende niet moe werd te herhalen op een moment, dat áchter de schermen de burgeroorlog al in volle omvang woedde.

Noske in Duitsland was bereid de "bloedhond" te worden, die de arbeiders over de kling joeg. Allende wilde géén "bloedhond" worden, dat wil zeggen, hij was niet bereid de reactionairen over de kling te jagen. Daarop hebben de reactionairen uit dankbaarheid hém en grote aantallen arbeiders over de kling gejaagd. Dát is de tragiek, die zich in Chili heeft voltrokken.

=====

K L A R A , J E R O K Z A K T A F

Degene, die ooit eens gezegd heeft, dat het niet de moeite loont om de geschiedenis van de K.P.D. te bestuderen, aangezien zij enkel uit dorre ambtelijke protokollen zou bestaan en op een woestijn zonder ook maar één enkele oase zou gelijken, heeft het bepaald bij het verkeerde eind gehad. Dat ervøeren wij dezer dagen toen wij - via een bevriende Duitse relatie - toevallig het protokool van de in februari 1920 gehouden (derde) partijdag in Karlsruhe in handen kregen en dat - alle waarschuwingen over dorre onleesbaarheid ten spijt - in één ruk hebben uitgelezen. Zelden hebben wij zó luid en zó hartelijk gelachen.

Het heeft zich allemaal lang geleden afgespeeld en de dingen waarom het destijds ging zijn zonder betekenis geworden, althans bijna zonder betekenis. Maar waar wij, al lezende getuige van waren, dat was een kostelijke komedie, beter nog: een klucht. Wij willen niet verzuimen onze lezers daarvan te laten meegenieten.

Aanvankelijk ziet het er allemaal helemaal niet zo kluchtig uit. Het belangrijkste onderwerp, dat op de bewuste partijdag aan de orde kwam was de vraag in welk land het westeuropes bureau van de 3e internationale zou moeten worden gevestigd. Klara Zetkin, door Frans Mehring op een onzalig moment eens "de erfgename van de marxistische geest" genoemd, moest de netelige kwestie inleiden. Netelig was zij, doordat er in Amsterdam al zo'n bureau gevormd was, dat de Duitsers een doorn in het oog was. Zij vreesden namelijk, dat het, vanwege de vestiging in Amsterdam, onder invloed zou geraken van wat destijds de "hollandse marxistische school" genoemd werd, dat wil zeggen een handvol theoretici, die zich erg onafhankelijk en erg kritisch ten opzichte van Moskou opstelden. Natuurlijk werd dat door de lieve Klara bij haar felle aanval op het Amsterdamse bureau met uiterste zorgvuldigheid verzwegen. Zij leverde geen kritiek op de standpunten der hollandse marxisten, zij maakte het zich veel gemakkelijker. Ze beperkte zich ertoe hen als naieve klungels af te schilderen, die van de moeilijke kunst van het "revolutie-maken" geen verstand hadden en die zo goed van vertrouwen waren,

dat het in hun rijen eenvoudig wemelde van politieespionnen.

Om haar weinig principieel betoog wat kracht bij te zetten schilderde Klara Zetkin uitvoerig hoe het gegaan was bij een konferentie van het Amsterdamse bureau, waaraan zij als gedelegeerde voor Duitsland zojuist had deelgenomen. Na één dag vergaderen in de Nederlandse hoofdstad hadden de beraadslagingen elders moeten plaats vinden, omdat de politie van alles op de hoogte bleek te zijn en de deelnemers derhalve groot gevaar liepen gearresteerd te worden. Klara zélf was inderdaad een tijd door de politie vastgehouden. Op een later tijdstip was haar verteld, dat een van de deelnemers aan de konferentie door de overigen sterk verdacht werd.

De brave Klara verzuimde natuurlijk niet over dat alles ach en wee te klagen. Zij sprak van een even ongelooflijke als onmogelijke toestand, die alleen maar in het arme kleine Holland kon bestaan. In Duitsland, zo verzekerde zij haar gehoor, was iets dergelijks eenvoudig onbestaanbaar. In Duitsland, dat midden in een revolutie verkeerde (die door de KPD, maar dat vertelde Klara er natuurlijk niet bij, dagelijks in de wielen werd gereden) en waar de "specialisten" van de revolutie zaten, was de veiligheid van kongresdeelnemers absoluut gewaarborgd. In Duitsland zou men iemand, die er ook maar van verdacht werd een politieespion te zijn, onmiddellijk buiten de deur zetten. Enzovoorts, enzovoorts.

En dan opeens, midden in Klara's donderrede, blijkt het café "De Koele Kruik", waarin de partijdag wordt gehouden, door de politie te zijn omsingeld. De afgevaardigden worden allemaal gearresteerd. Met het bericht van hun onvoorziene arrestatie eindigt het protokol. Er volgt alleen nog maar de zin, dat het grootste deel der op de agenda prijkende punten niet kon worden behandeld. Met heel haar betoog van "bij ons in Duitsland kan zoiets niet gebeuren", stond de goede Klara opeens volledig in haar hemd.

De humorloze bestuurders hebben de humor van het geval blijkbaar in het geheel niet ingezien. Zij vermelden de hele toedracht met pijnlijk-nauwgezette ambtelijke nauwkeurigheid. De lezer daarentegen gevoelt de lust om op het moment dat de politie de zaal betreedt, hardop te roepen: Klara, je rok zakt af! Je staat in je hemd!

=====

" W I L D E " S T A K I N G E N I N W E S T - D U I T S L A N D

In de Duitse Bondsrepubliek is de "wilde" staking tot een evenzo normaal verschijnsel geworden als in welke andere, moderne, westeuropese industriestaat ook. Sedert de septemberstakingen van 1969 kan dat feit door geen zinnig mens meer worden betwist. Sedert de eerste dagen van '73 dringt het zich op aan de meest verstokte ongelovige. Nadat in januari j.l. 1500 arbeiders bij het metaalbedrijf van Hoesch in Dortmund spontaan de arbeid neerlegden, zijn de autonome acties in West-Duitsland vrijwel niet meer van de lucht geweest. Begin maart werd bij Mannesmann in Huckinge gestaakt, in april kwamen spontaan de typografen in actie en nog in dezelfde maand roerden zich 10.000 arbeiders in de chemische industrie. Begin mei was er een autonome staking bij Kharmann in Osnabrück, einde mei bij een fabriek van landbouwmachines in Mannheim. In juni voerden de arbeidsters van een carburatorfabriek in Neuss een "wilde" actie, dezelfde maand nog stonden de arbeiders van het staalwerk Klöckner in Bremen in een zelfstandige strijd. In juli golfdde de "wilde" stakingen door bijna duizend verschillende Westduit-

se bedrijven. Getroffen werden: de autofabriek van Daimler-Benz, computer-bedrijven, werven in Bremen, Philips en de AEG, en vele andere. Sedert 't begin van april tot het midden van juli, zo becijferden de Duitse kranten, waren niet minder dan 800.000 arbeiders in de Bondsrepubliek bij "wilde" acties betrokken.

In augustus waren er meer spontane acties tegelijkertijd dan in enige voorafgaande maand van het aan "wilde" stakingen toch al zo rijke jaar. Vrijwel alle metaalbedrijven van enige betekenis gingen de een na de ander plat en ook de vrouwen van de carburatorfabriek in Neuss kwamen opnieuw in actie. Gestaaft werd er onder andere in twee fabrieken van Opel, respectievelijk in Bochum en in Frankfort, voorts bij metaalbedrijven in Düsseldorf, Keulen en Wiesbaden. Plat ging ook het Rheinstahlbedrijf in Duisburg, evenals dat in Bielefeld, spontane actie trof vervolgens de Hütte "Gute Hoffnung" in Oberhausen, de AEG in Duisburg, Philips in Aken en de accufabriek van Varta te Hagen in het Roergebied. Einde augustus tenslotte bereikte de golf ook de Ford-Werke in Keulen, metaalbedrijven in Hamburg en in Lübeck.

In september ebde de beweging langzaam af, maar zij was ook in die maand nog op geen stukken na voorbij. In Hannover staakten de vuilnisophalers, de doodgravers en de straatvegers, alsmede de plantsoenarbeiders. De laatsten legden ook in Wolfsburg, Oberhausen en Frankfort de arbeid neer. Naast deze werkelijke acties werd er voorts nogdoor enkele categorieën met "wilde" stakingen bedreigd, bijvoorbeeld door de brievenbestellers.

Geconfronteerd met dit alles verklaarde Hans Matthöfer, ex-vormings-specialist van de vakbond I.G. Metall: "Wilde stakingen zullen in de komende jaren geen uitzondering meer zijn maar regel." Tot een soortgelijke ontdekking kwam ook het liberale weekblad "Der Spiegel", dat in zijn nummer van 10 september vaststelde, dat tot ongeveer 1967 nog niet de helft van alle stakingen in West-Duitsland "wild" was, maar dat sinds dat jaar het percentage boven de 70 was gestegen.

De redactie van "Der Spiegel" ontdekte nog meer. Nadat Manfred Bicker, zakelijk leider van de carburatorfabriek in Neuss, had uitgeroepen, dat "zich achter alle wilde stakingen op de achtergrond linksextremistische groepen en elementen bevonden", ging een groot aantal Spiegel-redacteuren op nader onderzoek uit. Zij kwamen tot de conclusie, dat de bewering van de heer Bicker iedere grond miste en dat de realiteit veeleer deze was, dat politieke idealisten geen poot aan de grond kregen en daar waar zij enige invloed op de gebeurtenissen poogden uit te oefenen, door de arbeiders eenvoudig werden uitgelachen. Het feit, dat politieke extremisten niet achter de stakingen zaten moest zélf worden toegegeven door "Die Welt der Arbeit", het blad van het Algemeen Duits Vakverbond, dat in het verleden vaak genoeg een soortgelijke beschuldiging heeft geuit als de heer Bicker thans.

Wat de vakbeweging niet heeft toegegeven, maar wat voor "Der Spiegel" wél als een paal boven water vast staat, is de groeiende tegenstelling tussen de arbeiders en de bonden. In een interview met Spiegel-redacteuren zei de voorzitter van de Deutsche Gewerkschafts Bund, Heinz Oskar Vetter een reeks van schone frasen, waarmee hij beoogde het probleem te ontwijken. Overigens kon ook Vetter niet loochenen, dat - zoals hij het noemde - de vakbeweging aan autoriteit heeft ingeboet. Over de stakingen zélf verklaarde hij, dat de vakbeweging ze moest zien te doorstaan. Als hij daarmee te kennen heeft willen geven, dat - wat "Der Spiegel" eveneens al constateerde - de stakingen de ondernemers én de bonden in gelijke mate bedreigen, dan kan niemand hem tegenspreken.

DE STRIJD VAN DE LIP - ARBEIDERS

"Waarmee men in Besançon te maken heeft, dat is niet de klassenstrijd, zoals hij er volgens de politieke idealisten behoort uit te zien, maar de klassenstrijd zoals hij zich werkelijk voltrekt."

"DAAD EN GEDACHTE", september 1973.

- o -

Van eind mei, begin juni af zijn de arbeiders van de horlogefabriek LIP in de oostfranse stad besançon in een verbitterde strijd gewikkeld, die in geheel Frankrijk en tot ver buiten de Franse grenzen de aandacht heeft getrokken. De betekenis van die strijd kan naar onze mening moeilijk overschat worden, maar zij is een andere, dan de meesten, die zich in geestdriftige bewoordingen daarover hebben uitgelaten, veronderstellen. De betekenis van de strijd bij LIP is niet, dat de horlogemakers van dit bedrijf een poging wilden ondernemen om temidden der kapitalistische maatschappij een begin te maken met een nieuwe, hogere produktiewijze, de betekenis van hun actie is juist daarin gelegen, dat zij dit niet gewild hebben. De les van Besançon is deze, dat de LIP-arbeiders de produktie zélf ter hand namen, niet omdat zij bewijzen wilden, dat inplaats van het kapitalisme best een andere wijze van voortbrenging zou kunnen treden, doch enkel en alleen omdat het zélf ter hand nemen van de horlogefabricage hen gebiedend noodzakelijk toescheen als de enige mogelijkheid tot voortzetting van de strijd. Niet de een of andere ideële voorstelling omtrent een toekomstige samenleving vormde het richtsnoer voor hun handelen. Wat zij deden vloeide bij wijze van spreken als vanzelf voort uit hun proletarisch verzet. Dat verzet was geenszins het gevolg van een verlangen het kapitalisme af te schaffen, maar het sproot voort uit de bijzondere situatie waarin zij bij LIP waren komen te verkeren. Wat de strijd van de LIP-arbeiders derhalve heeft onderstreept is, dat de strijd tegen de heersende sociale verhoudingen niet wordt gevoerd met het doel deze te vervangen door andere sociale verhoudingen, maar dat omgekeerd nieuwe sociale verhoudingen in de plaats van de bestaande treden als gevolg van het proletarische verzet.

De horlogefabriek LIP in Besançon is een meer dan honderd jaar oud bedrijf, dat in 1931 werd omgezet in een naamloze vennootschap. Vijf jaar later, in 1936, werd even buiten Besançon de fonkelnieuwe fabriek gebouwd, waarin thans 1300 hooggekwalificeerde arbeiders werkzaam zijn. Overigens produceert de onderneming niet alleen horloges. In belangrijke mate levert zij ook elektronische apparaten ten behoeve van het Franse leger en de marine.

In het jaar 1967 verwerft de zwitserse horlogetrust Ebauche n.v. 33% van de LIP-aandelen. In 1971 wordt het aandelenpakket LIP, dat in het bezit van Ebauche is tot 43% uitgebreid. De Zwitsers krijgen het in de Franse onderneming praktisch voor het zeggen. Tenslotte nemen zij haar volledig over; de voormalige directeur Fred Lip treedt als zodanig af.

Op het moment dat dit alles geschiedt, is het de directie van Ebauche al volledig duidelijk, dat Fred Lip in een tijd, dat de moordende concurren-

tie dat niet gedoogde, een volstrekt ouderwetse verkooppolitiek is blijven volgen. Bovendien: het buitengewoon grote aantal horlogemodellen dat hij op de markt is blijven brengen, was uiteraard niet erg bevorderlijk voor een doorgevoerde bedrijfsrationalisatie met massa-productie en kostprijsvermindering. LIP was weliswaar het beste horloge dat men in Frankrijk kon verkrijgen, het was tevens het duurste en het was bepaald niet gemakkelijk om het aan de man of de vrouw te brengen. Het eveneens in Besançon gevestigde Amerikaanse bedrijf KELTON, met een veel modernere lopende-band-productie, was met een beduidend hogere omzet LIP's gevaarlijkste concurrent. Anders dan LIP, hield die concurrent volstrekt niet vast aan een verkoop, uitsluitend door horlogerieën en juweliers. Wie een KELTON-horloge wilde kopen kon daarvoor om zo te zeggen overal terecht: ook in een goedkope bazar, óók in een papierzaak. Wat de geestige Fred Lip daar tegenover stelde, was een propaganda-leuze: "Horloges die in een papierwinkel worden gekocht komen onherroepelijk in de papierbak terecht!" De potentiële klanten echter gaven er zich rekenschap van, dat drie achter elkaar in de papierbak geworpen horloges bij elkaar nog niet zoveel kostten als één enkel horloge van Fred Lip. Wat het LIP-bedrijf behoefde, dat waren niet zozeer spirituele advertenties, dan wel technische verbeteringen.

Ebauche n.v. zag het probleem en streefde naar een reorganisatie. Er kwam bij, dat deze ook nog om een andere reden onafwendbaar was. Als een onderneming, die uitsluitend horloges produceerde, was Ebauche in die afdelingen van LIP, die elektronische apparatuur voor defensiedoeleinden vervaardigden, in het geheel niet geïnteresseerd. De Zwitsers ontwikkelden plannen, die er op gericht waren dát deel van het LIP-bedrijf waar géén horloges geproduceerd werden af te stoten en voorts de horlogefabricage aan te passen aan de Zwitserse produktiemethoden.

Als de plannen uitlekken beschouwen de LIP-arbeiders in tweeërlei opzicht hun bestaan bedreigd. Tot op dat moment zijn zij de bestbetaalde arbeiders in Besançon. In hun loonzakje bevindt zich zo ongeveer 30% meer dan wat ieder andere arbeider in deze stad verdient. Bovendien bestaan er in het LIP-bedrijf betere sociale regelingen dan en welke andere plaatselijke fabriek. Een herstructuering van de onderneming in de geest zoals zich Ebauche dat voorstelt, kan alleen maar betekenen, dat het aantal arbeidsplaatsen zal verminderen. Zelfs wanneer een deel van diegenen die zonder werk zullen komen door de concurrentie wordt opgezogen, dan zal dat toch betekenen, dat hun loon niet onaanzienlijk omlaag zal gaan: inplaats van gekwalificeerde vakarbeiders zullen zij lopende-band-werkers worden met een dienovereenkomstige betaling. Bovendien: de concurrentie zal stellig niet alle overbodig geworden horlogemakers van LIP tewerk kunnen stellen. De rest zou dus bij andersoortige bedrijven moeten solliciteren. Maar wat voor werk zouden zij daar moeten doen? Hun vakspecialisme maakt, dat zij in feite alleen maar bij horlogefabrieken terecht kunnen.

Wat die LIP-arbeiders betreft, die niet bij de horlogefabricage zijn betrokken, de arbeiders van de af te stoten afdelingen derhalve, hún toekomstige situatie wordt door de plannen van Ebauche n.v. eerst recht onzeker. Voor de geruchten, dat hun voor de defensie werkende ateliers door de Franse staat zullen worden overgenomen kopen ze niet veel, omdat het niet meer dan geruchten zijn.

In het voorjaar van 1973 ontstaat in het LIP-bedrijf een spanning die voortdurend toeneemt. Dat wordt in de hand gewerkt, doordat de plaatselijke directie niet in staat blijkt duidelijke mededelingen te doen. Er wordt vaag

gezinspeeld op een mogelijkheid, dat de financieel hoe langer hoe slechter boerende onderneming door vier andere franse firma's zal worden gesteund en dat daarmee de werkgelegenheid zal worden gered. Einde mei bereikt de onrust haar hoogtepunt. Het blijkt, dat de hoop op financiële ondersteuning door andere firma's moet worden opgegeven. Begin juni ontlaadt zich de spanning in een plotseling over alle LIP-arbeiders waardig geworden strijd-lust.

De LIP-arbeiders beschouwen de onderneming als één ondeelbaar geheel. Horlogemakers en niet-horlogemakers zijn volledig solidair. Reeds op de 10e mei leggen zij tot tweemaal toe het werk neer. Zij verlangen, dat de directie over de toekomst van het bedrijf nu eens eindelijk klare wijn zal schenken. De stakers trekken de fabriek uit om in het centrum van Besançon de aandacht van het publiek op hun moeilijkheden te vestigen. Op 29 mei gebeurt er iets dergelijks. De LIP-arbeiders roepen de overige bedrijven in de stad op tot een sympathiestaking.

Op 5 juni begeven woedende en sterk verontruste LIP-arbeiders zich naar het directiekantoor. Ze krijgen, als ze weer om duidelijkheid vragen, een ontwijkend antwoord. Daarop dwingt het voltallige personeel vijf directeuren het bedrijf te verlaten. "Ga maar instructies halen bij Ebauche", zo wordt het vijftal toegeroepen "en kom niet terug voor je ons kunt vertellen wat we willen weten!"

Op 12 juni grijpen de LIP-arbeiders naar krassere maatregelen: Twee directeuren, de heren Dufay en Laverny en twee hoge functionarissen, de heren Falque en Gérardin, worden in het bedrijfskantoor opgesloten. Eveneens wordt opgesloten een toevallige bezoeker: de heer Picard, de president van de Kamer van Koophandel en Fabrieken in Besançon; deze echter wordt na enkele uren vrijgelaten. De opsluiting geschiedt om vier uur 's middags. Van dat tijdstip af stapelen zich de gebeurtenissen in een versneld tempo op. Aan de hand van een zéér uitvoerige berichtgeving in de plaatselijke editie van het Franse dagblad "Est-Républicain" is het mogelijk het volgende overzicht daarvan samen te stellen:

20.15 uur: de commissaris van politie Boulègne verlangt de opgeslotenen te spreken. Aan zijn verzoek wordt niet voldaan. Hij krijgt van de LIP-arbeiders ten antwoord, dat hij er verzekerd van kan zijn, dat de van hun vrijheid beroofden goed behandeld worden en dat het hun aan niets ontbreekt.

21 uur: In de LIP-fabrieken bevinden zich circa vierhonderd arbeiders.

21.30 uur: de C.R.S. - de Franse oproerpolitie - is met 2000 man op weg naar de fabriek.

22.15 uur: de prefect van het departement Doubs telefoneert met de fabriek. Hij vraagt of de stakingsleiders bij hem willen komen om de toestand te bespreken. De stakingsleiders verklaren zich daartoe bereid op één voorwaarde: in de tijd dat zij bij de prefect vertoeven mag door de CRS geen enkele actie worden ondernomen. De prefect willigt die voorwaarde in.

23.15 uur: De stakingsleiders zijn terug in de fabriek. Het gesprek in het kantoor van de prefect is achter de rug. Het heeft geen enkel resultaat opgeleverd. Het is de arbeiders duidelijk, dat de CRS binnen niet al te lange tijd tot actie zal overgaan. Stakingsleider Charles Piaget, gedelegeerde van de vakcentrale C.F.D.T., stelt voor, dat men tegenstand zal bieden zonder gebruik te maken van geweld. Hij is nog maar nauwelijks met

spreken begonnen of hij wordt al door de arbeiders in de rede gevallen. De aanwezigen roepen in koor, dat de anderen blijkbaar de strijd willen en dat zij hem dan nu ook krijgen kunnen.

23.25 uur: de arbeiders doven de lichten in de fabriek. Het is een voorzorgsmaatregel. Zij vrezen explosies voor het geval dat de oproerpolitie van traangas gebruik zou maken. Bij de toegangen tot de fabriek worden inderhaast barricades opgeworpen.

23.45 uur: de oproerpolitie nadert de fabriek.

23.50 uur: de oproerpolitie is door de hekken gedrongen en bevindt zich op het eigenlijke fabrieksterrein.

23.55 uur: de manschappen van de CRS hebben de toegangen geforceerd en zijn in het fabrieksgebouw.

00.05 uur: de opgesloten worden bevrijd, de CRS maakt zich gereed tot de aftocht. Bij de aftocht komt het tussen CRS en arbeiders tot verbit-terde gevechten. Als de orde-troepen het fabrieksterrein hebben verlaten blijkt dat, evenals trouwens de omringende wegen, bezaaid te zijn met stenen en kapotte flessen. Bij de politie zijn er gewonden. De arbeiders blijven de fabriek bezet houden.

13 juni, 8 uur 's morgens: een voltallige vergadering van alle stakers in de fabriek besluit het bedrijf ook verder nog bezet te houden. De vakbonden betuigen - noodgedwongen - hun sympathie.

15 juni: In de stad Besançon wordt een grote demonstratie gehouden. Op het St. Pietersplein (Place St. Pierre) worden enorme menigten toesproken. Tot de sprekers behoort onder meer de aartsbisschop van Besançon, monseigneur Lallier. Hij geeft de stakende LIP-arbeiders de raad om hun lot in gods hand te geven. De stakers doen het tegendeel. Zij besluiten hun lot in eigen hand te nemen.

18 juni: De stakende LIP-arbeiders, die het bedrijf nog steeds bezetten, besluiten de montagebanden weer op gang te brengen en de produktie van horloges zélf ter hand te nemen. De voor de fabricage benodigde onderdelen halen zij uit de magazijnen, waarin zich bij het begin van hun strijd een onderdelenvoorraad bevond, die het mogelijk maakt 32.000 horloges te fabriceren. Die 32.000 horloges vertegenwoordigen een gezamenlijke waarde van $3\frac{1}{2}$ miljoen franse francs. Met de verkoop der in eigen beheer vervaardigde horloges willen de LIP-arbeiders de financiële problemen van hun strijd oplossen. Ze doen bovendien nog iets anders ook: afgezien van de voorraad onderdelen bevindt zich in de fabriek een hoeveelheid geheel gemonteerde horloges tot een totale waarde van $7\frac{1}{2}$ miljoen francs. De arbeiders maken zich van die voorraad meester. De horloges worden buiten de fabriek op een tot dusver zorgvuldig geheim gehouden plaats verborgen. Daarbij zit de bedoeling voor, dat deze horloges een soort van "onderpand" zullen moeten zijn, dat bij de uiteraard komende onderhandelingen een "wapen" in handen van de arbeiders zal wezen: géén teruggave aan de bedrijfsleiding indien deze niet bereid is de arbeiders tevreden te stellen.

De weg die de LIP-arbeiders op 18 juni inslaan is duidelijk een geheel andere weg, dan de traditionele paden, die de vakbeweging pleegt te volgen. Maar met hun élan en de daaruit voortspruitende inktiatieven hebben de LIP-arbeiders de vakbeweging voor een voldongen feit geplaatst. Net

als in andere landen ziet ook in Frankrijk de vakbeweging zich gedwongen af en toe een wat radicaler gezicht te zetten dan zij doorgaans, uit hoofde van haar functie in de kapitalistische samenleving pleegt te doen. Om redenen die hier buiten beschouwing kunnen blijven is de bolsjewistische C.G.T. daartoe véél minder bereid en ook veel minder in staat dan de centrale van de C.F.D.T. Die C.F.D.T. is in het LIP-bedrijf veel en veel sterker vertegenwoordigd dan de C.G.T., wier ledental bij LIP te verwaarlozen is. Min of meer in het schuitje gezeten, kon de C.F.D.T. weinig anders doen dan meevaren. Maar een dergelijke, even sluw-voorzichtige als sluw-tactische manoeuvre betekent natuurlijk niet, dat de LIP-affaire als een zaak van de CFDT moet worden beschouwd, zelfs niet wanneer men er rekening mee houdt, dat de belangrijkste stakingsleiders als Charles Piaget, Montel en Burgy gedelegeerden van de C.F.D.T. zijn.

Het punt dat wij hier aanroeren hebben wij uitvoerig besproken met drie vrienden, die - ieder op een ander tijdstip - een bezoek aan de bezette LIP-fabriek hebben gebracht en er uitvoerig van gedachten wisselden met de arbeiders en de stakingsleiding. Wat zij ons vertelden komt op het volgende neer:

Er werd, terstond bij de aanvang van de strijd, een stakingscomité van ongeveer vijftig man gevormd. Dat een man als bijvoorbeeld Charles Piaget in dat comité gekozen werd, geschiedde niet op grond van het feit dat hij gedelegeerde van de CFDT was. Het gebeurde omdat hij, als mede-arbeider in het bedrijf bij zijn collega's al bijna twintig jaar lang bekend staat als een flinke en verstandige kerel, die betrouwbaar is en tegenover de directie z'n bek open durft te doen. Dat geldt in gelijke mate voor de andere comitéleden. Als iemand zou opmerken, dat het niet te ontkennen valt, dat veruit de meeste comitéleden gedelegeerden of vertrouwenslieden van de CFDT zijn, dan kan dat niet worden ontkend. Maar daarom gaat het niet. Waar het om gaat is of Piaget, Burgy en anderen tijdens de staking de orders van hun centrale hebben uitgevoerd, dan wel of zij zó gehandeld hebben als de stakers noodzakelijk achtten en van hen verwachtten. Dat laatste nu is stellig het geval en het kan ook gemakkelijk worden aangetoond, door er op te wijzen, dat de gang van zaken tijdens bedrijfsbezetting en ter hand nemen van de productie niet door het stakingscomité werd bepaald, maar door de vergadering van alle stakenden, die dagelijks in het LIP-bedrijf werd gehouden. Het comité was niet meer dan een stelletje uitvoerders van datgene wat de vergadering besliste.

De vraag of het niet zó geweest is, dat Piaget, Montel of Burgy op de stakersvergadering een sterke invloed uitoefenden lijkt op het eerste gezicht voor de hand te liggen en zeer begrijpelijk. Maar het antwoord daarop is niet zo eenvoudig als het lijkt. Gesteld, men meent die vraag in bevestigende zin te moeten beantwoorden. Wat weet men dan nog? Niet meer dan dit, dat de stakersvergadering naar een flink en verstandig mede-arbeider als Charles Piaget bereid was te luisteren. Maar dat brengt ons weinig verder. Stakende arbeiders zijn altijd bereid om naar flinke en verstandige mede-arbeiders te luisteren. Waarom het gaat is de vraag, of Piaget en andere gedelegeerden in het bezette LIP-bedrijf de spreekbuis van de CFDT dan wel de spreekbuis van hun mede-arbeiders geweest zijn. Het antwoord op die vraag is héél wat moeilijker, doordat de situatie uiterst gecompliceerd was.

Wat onomstotelijk kan worden vastgesteld is dit, dat de praktijk van de strijdende LIP-arbeiders hemelsbreed verschilt van die praktijk welke de vakbeweging zich op grond van haar positie in de kapitalistische maatschappij

veroorloven kan, althans doorgaans veroorloven kan. Juist echter bij de LIP-affaire week de politiek van de CFDT af van haar doorsnee-politiek. Wat men zich derhalve heeft af te vragen is dit, of de LIP-arbeiders ook verder gingen dan datgene wat in deze bijzondere omstandigheden de politiek van de CFDT was. Daarop nu luidt het antwoord, dat dit soms wél, soms niet het geval was. De Charles Piaget bijvoorbeeld, die in de avond van de 12e juni voor "een geweldloze tegenstand" pleitte, is duidelijk de behoedzame vakbondsgedelegeerde, die zich strikt binnen het raam van de wettelijkheid wil bewegen. De arbeiders laten hem eenvoudig in zijn hemd staan. De grens die hij wil trekken wordt door hen overschreden. Op een later tijdstip valt een tegenstelling tussen Piaget en de arbeiders nauwelijks, tussen Piaget en de CFDT veel moeilijker te constateren, omdat de CFDT zich er wel voor hoedt haar op de spits te drijven. Voor zover er tegenstellingen waren tussen de - dit keer radicale - politiek van de CFDT en de praktijk van de arbeiders, kwamen zij dientengevolge de naastbetrokkenen nauwelijks tot bewustzijn.

Hoe ingewikkeld de situatie was, moge blijken uit het antwoord, dat een van onze vrienden kreeg, toen hij aan Burgy de vraag stelde, hoe het nu eigenlijk tot een horloge-fabricage door de LIP-arbeiders zélf in het door hen bezette bedrijf gekomen was. Burgy zei: "Dat hebben wij als gedelegeerden voorgesteld". Maar nauwelijks had hij dat verklaard of hij werd door een groot aantal naar het gesprek luisterende LIP-arbeiders in de rede gevallen. "Zo is het helemaal niet gegaan", riepen ze. "In de stakersvergadering stelde de een of ander, zeker geen gedelegeerde, de vraag of het nu, gezien de financiële problemen van de strijd, niet mogelijk zou kunnen zijn om zélf horloges te gaan maken en die dan te gaan verkopen. En op die suggestie werd van alle kanten geestdriftig ingehaakt. Het voorstel werd nader uitgewerkt, ieder gaf er aanvullingen op, het kwam gewoon spontaan uit de vergadering, van alle kanten en niemand weet precies meer wie nu eigenlijk het initiatief heeft genomen." Burgy moest daarop erkennen, dat het inderdaad zó gegaan was als zijn collega's zeiden.

Gaf Burgy een verkeerde voorstelling van zaken of bedroog zijn herinnering hem? Wij zijn er van overtuigd, dat het laatste het geval was. Bij de strijd van de LIP-arbeiders identificeerden de vakbondsgedelegeerden, zelf als arbeider in het bedrijf werkzaam, zich volledig met hun mede-arbeiders. Die identificatie wiste alle sporen uit van tussen hen bestaande verschillen. Burgy beseftte niet, was er zich niet van bewust, dat hij als gedelegeerde bij de aanvang van de strijd nooit met een dergelijk voorstel had kunnen komen, aangezien hij toen nog (net als bijvoorbeeld Piaget op de avond van de 12e juni) nog veel meer als gedelegeerde dacht en voelde dan later het geval was. Naarmate het identificatieproces voortschreed voltrok zich, zowel bij Burgy zelf als bij Piaget een bewustzijnsverandering, die tot gevolg had, dat hij zich er niet meer van bewust was, dat hij aanvankelijk meer als gedelegeerde, later meer als mede-arbeider dacht. Hij projecteerde eenvoudig onbewust zijn letere zienswijze op een situatie, waarin die latere zienswijze zich nog niet had gevormd. Overigens veranderde in en door de strijd natuurlijk niet slechts de opvatting van Burgy of Piaget, maar ook die van de geen bepaalde functie of positie bekledende arbeiders. Dergelijke veranderingen zijn onze vrienden bij verschillende bezoeken aan de LIP-fabrieken bijzonder sterk opgevallen.

Naar het oordeel van onze Franse vrienden zijn de LIP-arbeiders (met inbegrip van de gedelegeerden als Burgy en Piaget) beduidend verder ge-

gaan dan de CFDT ook nadat zij een radicaal maskertje had opgezet, wel wilde. Hun oordeel is ook, dat ondanks het zojuist bedoelde identificatieproces, de positie van mannen als Burgy en Piaget een tweeslachtige bleef. Zij konden zich met hun collega's identificeren, doordat de CFDT zich wat radicaler opstelde en terwijl zij zich met hun mede-arbeiders identificeerden gingen zij tegelijkertijd, waarschijnlijk zonder het zichzelf volledig bewust te zijn, verder dan ook de zich radicaal opstellende CFDT wel wilde. Een van onze vrienden zei: "Er was zeker geen sprake van een tegenstelling tussen de arbeiders en Piaget; er was waarschijnlijk wél een tegenstelling tussen Piaget en de CFDT."

Over één ding laten de inlichtingen, die onze franse vrienden in Besançon verzamelden geen enkele twijfel bestaan: "De enige reden om tot vervaardiging van horloges in eigen beheer over te gaan, was gelegen in de noodzaak om inkomsten voor de stakersgezinnen te scheppen." Niet de droom van nieuwe produktieverhoudingen vervulde de LIP-arbeiders, maar de vrees voor een lege provisiekast bij moeder de vrouw. Niet als idealistische maatschappijvernieuwers handelden zij, maar als nuchtere proletariërs. Doordat zij echter als zodanig optraden, traden zij echter onbedoeld tegelijkertijd als gevolg van de omstandigheden uiterst revolutionair op. Dat is het onvermijdelijke gevolg van hun klassepositie.

Idealisten dromen van de revolutie, arbeiders strijden voor hun directe belangen. Maar niet uit de droom wordt de omwenteling der kapitalistische verhoudingen geboren, maar uit de praktijk van de dagelijkse klassenstrijd, ook dan, wanneer diegenen die hem voeren op een dergelijke verandering niet uit zijn en zich van de konsekwenties van hun optreden geen rekening geven. Dit nu is de algemene regel, die zich opdringt aan ieder die zonder vooropgezette mening en zonder "ideaal" de feiten tegemoet wil treden. Denkbeelden omtrent een andere samenleving gaan niet aan de arbeidersstrijd vooraf, zij ontstaan in en door de arbeidersstrijd en zijn daarvan een resultaat, dat zich echter geenszins onmiddellijk maar pas uiterst moeilijk en langzaam openbaart.

=====

U I T G A V E N V A N " D A A D E N G E D A C H T E "

Was de sociaal-democratie ooit socialistisch" Een beschouwing over haar wezen. Franco per post f 2.-;

Over bolsjewisme en fascisme. Franco per post f 2.-;

Van Beria tot Zjoekof. De sociaal-economische achtergrond van de déstalinisatie van Rusland. Franco per post f 2.-;

Beschouwingen over geld en goud. Franco per post f 2.-;

Maar hoe dan? Enige gedachten over een socialistische samenleving. Franco per post f 2.-.

=====